

Pruik- zwammen in onze bosreservaten

Kris Vandekerkhove &
Peter Van de Kerckhove

Gelobde pruikzwam in het bosreservaat
Parikebos

Pruikzwam in Bos Ter Rijst (Pepingen)

De afgelopen jaren leidde onze betreunde collega Ruben ons binnen in de fascinerende wereld van de houtzwammen. Over witrotters en bruinrotters, saprofiten en parasieten,... Een bijzondere groep zijn de zogenaamde 'zwakteparasieten'. Dit zijn paddenstoelen die zich vestigen in het kernhout van levende, kwijnende oude exemplaren van welbepaalde boomsoorten. Vaak kunnen ze zich jarenlang ongemerkt ophouden in de boom voordat zij uiteindelijk vruchtlichamen vormen. Dikwijls is de boom dan al afgestorven en omgevallen.

Gezien hun uitzonderlijke biotoopvereisten zijn het vaak zeer zeldzame soorten, die in onze contreien niet meer, of slechts heel uitzonderlijk voorkomen. Hun leefomstandigheden komen wel nog vaak voor in oerbossen, vandaar dat ze vaak als 'indicators of old growth' worden geïdentificeerd. Voor de Benelux werd een lijst van 21 dergelijke indicatorsoorten opgemaakt: paddenstoelen die sterk gebonden zijn aan locaties met veel oude bomen en grote hoeveelheden dood hout (zie ook nieuwsbrief 4). Twee van die soorten zijn de Pruikzwam en de Gelobde Pruikzwam. Beide zijn zeer zeldzaam in Vlaanderen met telkens minder dan 10 gekende groeiplaatsen, vaak op oude kwijnende park- en dreefbomen.

In de bosreservaten is het altijd speciaal uitkijken naar deze soorten : door de spontane bosontwikkeling komen de groeiomstandigheden voor deze soorten er vaker voor, en sporen van paddenstoelen kunnen soms tientallen kilometer ver vliegen. Toch blijft de kans dat een spore op de goede plek terecht komt en uitgroeit tot een zwamvlok bijzonder klein.

Groot was dan ook onze verbazing toen we het voorbije najaar zowaar twee keer Gelobde pruikzwam aantreffen tijdens het karteren van zwaar dood hout en monumentale bomen in de bosreservaten : in Parikebos en in Kluisbos. Ook Ruben was bijzonder enthousiast over deze waarnemingen, helaas heeft hij ze niet meer ten velde kunnen aanschouwen.

Enkele jaren geleden hadden we ook al een Pruikzwam gevonden in bosreservaat Terrijst. Dat was toen ook een grote ontdekking, waar we uitvoerig over berichtten in een vorige nieuwsbrief (nr 6). Ook onze topsite, de kernvlakte van het bosreservaat Kersselaerspleyn in het Zoniënwood kon niet achter blijven : najaar 2007 ontdekte Ruben er een klein vruchtlichaam van ... een Pruikzwam.

Wat al deze bosreservaten gemeenschappelijk hebben is een hoge dichtheid aan monumentale bomen (zie elders in dit nummer) en een relatief grote hoeveelheid zwaar dood hout : meer dan 20 m³ per ha. Qua oerboskarakter is dat zowat het beste dat we te bieden hebben in Vlaanderen. Het opduiken van deze 'oerbosindicatoren' past hier dan ook perfect in het plaatje en vormt de kers op de taart. 'Q.E.D.' : wat moest bewezen worden.